

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

СИЛАТА НА КНИГАТА

Традиция е вече у нас по случай 24 май — деня на светите братя Кирил и Методий и на народната просвета и култура — в цялата страна да се чествува „Седмица на българската книга“. Тази година българската книга е чествувана по най-тържествен начин под патронажа на Министерството на културата и с участието на всички културни институти, творчески съюзи и обществени организации.

Похвална е тази инициатива — да се чествува книгата, най-скромната и в същото време най-великата сила в света. Чествувайки книгата, ние чествуваме отпечатания в нея вечно творещ човешки дух.

Наистина, бихме ли могли да си представим живота без книгата? Нима щяха да бъдат възможни ония дръзки полети на човешката мисъл, нима щеше да бъде възможен човешкият подвиг без нейната удивителна сила? Колко много поколения са черпели сила, мъдрост и знания от нея, колко много поколения е обайвала тя с чудната си магия. През тъмното ни петвековно робство тя е била олтар и дарохранителница на българското слово, тя е била весталка-пазителка на светлото пламъче на народния дух, докато през възраждането се превръща в бойна тръба за национално освобождение. Какви ли не мисли и светли образи са прикътани в нейните бели пазви! Всичко най-силно и съкровено са поверили великите умове на нея!

Днес книгата е първата и най-голяма световна сила. Поради бързите и развити съобщения и технически усъвършенствувания днес книгата упражнява постоянно, най-широко и силно влияние върху личния, обществен, народен и международен живот. Затова книгата е толкова тачен, любим и търсен учител и съветник, помощник и приятел от учени и прости, от малки и големи.

Книгата е велика духовна сила и незаменимо средство за духовно общуване и най-силно въздействие върху душите. С нея се постига много и лети високо, защото тя дава орлови крила и очи. Пламтящите мистични очи на славянския свят, чрез азбуката на светите Солунски братя, прозряха Бога.

Затуй днес трябва да спомним и чествуваме и религиозната книга, книгата, която има огромно

значение за християнската вяра и нравственост, която помага на чистите души да виждат Бога. Религиозната книга, от една страна, е верен приятел и помощник на вярващия човек в неговата житейска борба, а от друга — запазва и разнася, изразява и преподава религиозната и нравствена истина, християнския светоглед и църковните наредби.

Не само да си спомним, но и да поработим, щото религиозната книга да поизлезе от шкафове (често художествено изработени) на църковните библиотеки, където тя отколе стон заключена, а някъде — неразрязана и опрашена, и да тръгне из енорията, за да апостолствува, да спомага за спасението на човешки души. Осъдителна небрежност и бездейност проявяваме, когато не подкрепяме широкото разпространение на тъй навременните и ценни издания на Св. Синод на Българската православна църква. А колко хубави религиозни разкази и прочувствени проповеди има в нашия църковен печат, които ние трябва да направим достойние на жадните за Слово Божие човешки души! Необходимо е да издирим, прегледаме и подредим религиозните книги и да ги предложим на духовно гладуващите си енориаши, като проведем широка разяснителна акция чрез проповеди и беседи за значението и силата на религиозната книга. Дори само едно съобщение да направим от църковния амвон, че в църковната ни библиотека има хубави книги и че ние сме на разположение да ги раздаваме на вярващите за прочит, пак ще се постигнат известни резултати. Колко по-големи биха били тези резултати, ако се проведе специално литературно-музикално тържество, което да има за основна цел да се пропагандира религиозната книга. На това тържество, освен другата част, може да се предаде накратко съдържанието на няколко от най-хубавите книги и да се препоръчат откъси от църковните вестници и списания!

Седмицата на българската книга е не само празник за отчитане силата на книгата. Този празник е в същото време и подходящ повод за сериозен размисъл по отношение нашия дълг към четенето и разпространението на религиозната книга!

Най-ценната книга за децата

(Според един голям руски педагог и писател от миналия век)

Втората седмица на м. април т. г. бе посветена на детската книга и бе наречена Седмица на детската книга. Писаха се по този случай хубави статии за детските писатели. Изброиха се и се препоръчаха най-добрите техни книги. Станаха и събрания на писатели и деца. В книжарниците се даде предно място на детските книги и на техните автори. Всичко това разбира се е добро и полезно. Най-ценната и незаменима за децата книга обаче е не това, което е писано за живота, а самият живот и на първо място животът на техните „мама“ и „татко“. Родителите са незаменимата жива книга за всички деца. Децата се учат най-много, така или иначе, от родителите си, от техния пример и живот.

Тургенев с тая мисъл написа някога своя безсмъртен роман: „Отци и дети“ (Бащи и деца). Каквито са родителите, такива обикновено са и децата. „Крушката не пада далеч от корена“. Един голям руски педагог и писател от края на миналия век, който от скромност обикновено се подписваше „Далёкий друг“, бе написал знаменитата книга за децата. Между другото той пишеше:

„Ние се оплакваме от грубостта и жестокостта на живота; оплакваме се, че са коравосърдечни взаимните отношения на хората, че няма мекост и нежност във взаимните наши обращения. Всичко това се дължи на грубото и кораво, понякога жестоко възпитание на децата. Дължи се на това, че ние не се обръщаме меко и нежно към децата. Душата на детето в детинството е като голяма пътнишка торба, в която детето слага всичко, каквото срещне по пътя си. Срещне ласки, любов, усмивка, крие ги в торбата си и ги носи по-нататък в живота. Срещне хокане, заканвания, бой, и тях скрива в сърцето си и носи в живота уплаха, раздражение, корава злоба.

„Децата, тия или ония техни качества, добри или лоши, е онзи капитал, с който животът се отплаща на родителите за техните трудове по възпитанието на детската душа. И при тая отплата животът никога не мами бащите. Родителите имат такива деца, каквито са ги заслужили. Ето защо и излиза, че скръбта на децата в бъдеще е и скръб на живота, а радостта на детето е щастие на цялото човечество. Детската душа, отровена малко по-малко от скърби и обиди в ранни години, ще внесе в живота също така само скърби и обиди. Ще гледа на живота не със светъл и весел поглед, а през мъгли и сълзи. Стоплено обаче с топла любов, душата на детето ще занесе със себе си в живота топлината на любовта, ще влее своята радост в чашата на живота, като капка от общочовешкото щастие.

„Следователно никога не трябва да се замъглява радостта и щастие на детската душа. Нека душата на детето, като цвете през пролет, се напие до насищане от живата влага на радостта и светлото веселие.

„В книгата от Дюринго „Ценност на живота“ има едно прекрасно място за децата. „Бъдещето не ни е известно — казва той — и кой знае как ще се нареди животът на детето на зрели години; ще

вкуси ли то тогава щастие, което му се пада? Поне сега му дайте възможното щастие и не му отнемайте нито един светъл ден, нито един радостен час, нито една светла минута“.

„Към тия думи аз бих прибавил още нещо. Аз имам малък син. Момче като всяко момче: палаво, закачливо, често и голям пакостник. Понякога неговият шум ни дотегва, на нас възрастните. Обикновено тук се вика, правят се предупреждения, закани, налагат се наказания. Мене винаги в такъв случай ме е спирало едно. Гледам го и си мисля: „Какво ли ще стане с него в живота?“ И си спомням своя живот: колко животът, заслужено и незаслужено, ме е шибал и мачкал, и си казвам: „Ще бие животът и то неведнъж ще бие и моето момче, неведнъж ще му викне грозно, неведнъж ще го удари силно по душата с груба чужда ръка. Защо аз, неговият баща, в собствената си къща сега, тъй или иначе, да ударя с родителската си ръка моята собствена рожба? И в кое време? Когато „гръбначният стълб“ на душата му още не е закрепнал, когато всяко впечатление от живота тъй силно се отпечатва на нежното детско сърце. И за какво?“

„За какво ние наказваме децата си? Ще каже: за немирство, палавост, дързост. Тъй. Но кой преди всичко е виновен за това? Децата или самите родители? Посадили сте в градината дръвче. То е превивано от бурите, люшкано е от ветровете, изкривено е, израстнало е некрасиво. Кой е виновен: дървото ли или онзи, който го е гледал, който зле го е гледал?

„Дали сте детето си в училище, на занаят или изкуство да учи — безразлично какво. Минали години — пет, осем, десет. Детето се връща, но не се научило както трябва да пише, пише с грешки, чете със запъване, почне да крои, да шие или да реже, разваля материала, не е способно да се заеме за работа. На кого вие най-много ще се сърдите? Разбира се, на учителя, колкото вие сте поверили детето си да го учи. Какво е гледал учителят? На какво го е учил? И вие ще бъдете прав. Но в своята къща и вие сте учител. Господ пратил на земята жива душа, поверил я на вас, на вашето семейство. Дал ви е дете да го учите. Как вие сте го възпитали? За неговите грешки, провинения, кой преди всичко е отговорен?

„Да вземем още един най-прост пример. Домакинята измесиля пита. Не я докарала обаче, или зле я запълнила отвътре. Питата или не се допекла или прегоряла. На кого ще се карате? На питата или на домакинята? А ще се съгласите, че нашите деца са наши живи пити. С каквото ги замесим и запълним, такъв вкус ще имат. Ще ги прегорим ли, или ще ги оставим сурови, ще ги държим повече в огъня, отколкото трябва, или не ще ги додържим, според това те и ще бъдат: занемарени, наплашени или несдържани, разпуснати. Така че дълговете на децата трябва да бъдат записани на наша сметка и ние трябва да ги плащаме, т. е. ако трябва някой да бъде обвинен или наказан, това сме ние, защото греховете на децата са преди всичко наши собствени грехове.

„И главно — когато се иска да се влияе на децата, при всичките техни провинения, не трябва да се действа нито с бой, нито с викове, нито с кавги. Кавгите, виковете и побонщата са проява на гняв, а гневът е лош и съвсем лош възпитател. Гневът напраща детето, отстранява го, прогонва го от нас и го отчуждава, а родителите, най-близките на децата по кръв, трябва да им бъдат още по-близки по душа. В семейството няма място за страха. Тук може да се говори само за един особен страх, страха на любовта. Страхът, когато детето се бои, не че ще го бият, или че ще му се карат, когато направи пакост, а че ще наскърби оногова, когото обича. То само ще страда, ако го наскърби. Такъв страх се всажда в децата не се наказание, не със заплашвания или с бой, а с най-нежна майчинска и бащинска любов. И при него, при тоя страх на любовта, в семейството никога не може да вирее оскърбителната и ужасна между родители и деца лъжа. Защо тук децата ще лъжат? От кого ще се боят?

„Аз познавам едно семейство, гдето децата, от най-голямото до най-малкото, каквото и да направят, винаги и откровено, без да ги питат, разправят всичко на родителите си. Баща им постоянно им внушава: „Деца, каквото и да направите, счупите ли нещо, скъсате ли, оцапате ли, или оскърбите някого, нищо не скривайте, не ни лъжете, нито мене, нито майка си. Вие никога няма да бъдете наказани. Скъсате ли нещо, ще го зашием. Изцапа ли сте, ще го очистим. Изгубили сте, и на него ще намерим леснотията. Счупили сте, друго ще купим. Но ако нацапате и оскверните душата си с лъжа; ако съвестта си повредите, срама си изгубите, това вече е непоправимо зло. Дупката на съвестта е много по-страшна от дупката на обувката или на дрехата“.

„И децата изповядват на родителите си всичките си грешки и глупости, а родителите внимателно и грижливо се носят към тия грешки като към някоя болка. Разберат как стои работата, промият, прочистат. Разбира се, за това се иска голямо внимание от родителите към децата, сериозни наблюдения и дълги беседи. Да се извика грозно, да се замахне с ръка, да се опънат уши или коса е много по-лесно и става по-скоро, но по тоя начин приятелство с децата не може да се завърже, доверие и трайна привързаност с тях не може да се спечели.

„Да се бие с чук не е трудно, но с чук се чукат и дробят камъни, а елмазът се изглажда с месеци и години, и тук се иска нежна, внимателна работа. Душата на детето е най-скъп елмаз. Тя не може да се обработва с чук, топор, юмрук и наказания. Може да се развали, да се издраци, но не и да се изглади. Детската душа се изглажда само с разумна и нежна любов, и тая любов тя чака както цветето чака слънцето, тъгува без нея, вехне, линее, и се разтваря за нея именно както цветето се разтваря за лъчите на слънцето.

„Родителите могат да научат децата си не само, как да не лъжат, но и как да не крадат, как да се трудят, как да напредват в доброто и да избегват злото. Но върху децата трябва да се работи. „Далёкий друг“ дава пример, как да се работи:

„Имах веднаж интересен разговор с един баща, професор от Медицинския факултет. Срегнах го във от града, в големия хладен парк. Знаех, че той има голяма практика, много клиенти и е потънал до гуша в работа.

— Какво правите тук в делничен ден, докторе? — очудвам се аз.

— За мене вече няма делничен ден. Всеки ден ми е празник. Аз се преместих да живея в полето, имам малка лечебница и по цели дни почти прекарвам тук с децата. Господ ми ги дал три, а майка нямат.

„Дума след дума професорът ми разказа своята история. Претрупан от работа с лекции и практика, професорът, строго погледнато, не знаел децата си. Децата имали бона и гувернантка, францужойка и англичанка. Децата растнали в детска стая, бащата на друга страна печелил средства за тяхната издръжка и тяхното осигуряване.

„Дошло нещастие, умряла жена му. Професорът почувствувал, че стената на семейството се съборила. Зинала пропаст.

— Не знаех къде да се деня — казваше ми той. — Отидох при децата. Мислех при тях ще намеря утеха и поддръжка. Влязох в детската стая, вземам едно дете, вземам друго, искам да ги погала. Децата се дърпат. Стреснаха се, оставиха играчките и замълчаха. Гледат гувернантката и с поглед като да я питат: какво иска „той“? Защо е дошъл тук и скоро ли ще си отиде? Аз търсех в децата опора за себе си, утеха, а им донесох смущение и притеснение. Аз бях чужд за своите деца.

„Тогава разбрах, че моята главна задача е не само да работя за децата, а да работя над тях. И ето, аз заряхах своята „много работа“, преселих се тук с децата и живея така вече втора година. Те ми са близки, близък съм им и аз и ние всички сме твърде щастливи“.

„Поучителна история. Нейният смисъл е, че в грижите си за гнездата на птичетата, не трябва да забравяме самите птичета. На децата преди всичко е нужно не топло гнездо, а топла родителска милувка.

„Милувки са нужни, преди всичко, на децата. Не сладкиши, не играчки, а чиста, нежна милувка, душевна топлина. За децата трябва да се създават условия за колкото се може повече радости и веселия. Децата да обикнат живота, хубавия, чистия, слънчевия живот. Това няма да им дадат книгите, колкото от големи писатели да бъдат написани. Ще го дадат родителите им, „мама“ и „тата“ им, — тая най-хубава, най-ценна, с нищо незаменима книга за децата“.

Стар приятел на децата

Култ на душата

На 31 юли 1914, в един малък парижки ресторант, падна пронизан от куршум, когато гледаше фотографията на детенцето на своя другар Долие, Жан Жорес.

В сп. „Златорог“, г. VI, 1925, стр. стр. 137—148, е поместена статия от проф. Асен Златаров „Нравственият гений на Жорес“. Смятам за полезно да предам извадки от тая статия:

„Жорес — философът, педагогът, историкът, ораторът, социалистът, апостолът на мира, народният представител — бе принесен в жертва на кървавото безумие. Светът изтръпна в смъртна болка. Вихър отбури големия приятел на малките и отгрудените, незаменната рудница от мисъл, доброта и воля за дело в живота.

„Жорес бе борец до самозабравя, смел до безпаметност. Той подчертаваше, че пасивната добродота е отрицателна стойност: тя не носи условие то за промяна и става най-често мост на злото.

„Животът на Жорес бе усеян със слава и хула — от съратници и от противници. Като професор и като общественик той бе пленник на истината. Между другите си курсове в Тулузкия университет той е дал и един за „Душата и Бога“. В речите на Жореса, в неговите статии, студии, срещаме на всеки ред думите: морал, дълг, жертва, светлина, душа, Бог. Той се бори против игото на католицизма над съвестта, за разделяне на Църквата от държавата. Но той никога не е казал дума на обида срещу религиозните чувства на хората. Сам Жорес е религиозна натура. Дори той изрично казва: „Който няма една вяра или нужда от една вяра е посредствена душа“. И още: „Сегашното поколение е тъжно и плоско; то има нужда от радост, а религиозните радости са най-дълбоките от всички други заедно, и най-опияняващите от всички“. За него големите религиозни учения не са дело на сметка или шарлатания: те съдържат в своите възделения религиозни предчувствия и повик към бъдещето, гдето може би ще бъдат чути. Негови са думите: „Човешката съвест има нужда от Бога и тя ще съумее да Го обладае, въпреки софистите, които говорят за Него само за да Го похитят“. И той вярва, че щом човешката душа стане свободна господарка на себе си, ще потърси животворна храна, и затова социализмът ще бъде една прелюдия на една нова, широка религиозна обнова.

„В живота на Жореса има страници, гдето израства като античен герой в борба за истината и човечното. Той оправда думите си: „Куражът — това е да търсиш истината и да я казваш“. Жорес бе морален гений. Колцина могат да кажат като него честно и прямо своята мисъл и убеждение? Жорес смело изтъкваше мощното значение на култа на душата за съзидането на истинския човек. През 1885 той пише на Тулузските учители: „Трябва да покажете на децата величието на мисълта; трябва да ги обучите в уважение и култ към душата, като събудите у тях чувството за безконечното, което е наша радост и наша сила. защото чрез него побеждаваме злото, мрака и смъртта... Моралното възпитание трябва да е първа грижа на учителя“.

„Дъщерята на Жорес отишла на конфирмация и взела участие според католичкия обред. Нападки и хули от врагове, мълчаливи недоумения и укори от приятели всеки ден се сипели върху Жорес. Той мълчал няколко месеца. След това отговорил така:

„В партията аз не съм играл двулична роля. Още от юношеска възраст аз съм освободен от всякаква църква и догматизъм. В по-голямата част от семействата на социалистическия пролетариат младите момичета не са нито клерикалки, нито свободомисленички. Като станат жени и майки, те не мислят, че животът трябва да бъде погълнат от фанатичност и строго благочестие. Те пренебрегват прекалената набожност и се ужасяват от нетолерантността. Но с малки изключения, всички буржоазки и работнички са останали, поне само с една част от мисълта и сърцето си, привързани към християнската вяра и католичката традиция. Те не са отрекли религиозното вярване. ИЗВЪН ХРИСТИЯНСТВОТО ТЕ НЯМАТ ПОДПОРА ЗА МОРАЛЕН ЖИВОТ. Те свързват големите събития на живота: женитба, раждане, смърт с религиозната традиция, която те искат да не бъде нито нетолерантна, нито изключителна. И мислят, че НЯМАТ ПРАВО ДА КЪСАТ ЗА ДЕЦАТА СИ ТРАДИЦИЯТА, която сами за себе си не са скъсали... Нека предположим, че един от нас, буржоа или пролетарий, се е оженил преди десет, петнадесет, двадесет години за някое младо момиче, възпитано по такъв начин. Нека предположим, че в момента, когато се е оженил, не е бил ангажиран в политическата и социална борба. Макар лично свободомислещ, той не се е противопоставил на оженването си в църква и приема, още при основаването на домашното си огнище, религиозната церемония. След това поради едни или други причини той влезе направо в конфликт с Църквата. Има ли право той да налага на сила на домашните си своята собствена еволюция? Има ли право той да не държи сметка за скрупулите, които е щадил в момента на женитбата? Има ли право да разруши само по свое желание, т. е. чрез насилие, спогодбата, която е обща основа на домашното огнище? Ето проблемата, която се налага от живота не само на мене, но и на много още борци. И аз знам, че така поставен въпросът, те биха отговорили като мене. Аз никога не съм казвал, че античните вярвания трябва да се премахнат в семейството и държавата чрез насилие; никога не съм казвал, че социалистите трябва да употребяват насилие в семейството срещу съвестта на жената и майката и да не споделят нищо с нея. Лично аз никога не съм се позовавал на насилието срещу вярванията, каквито и да са те, но винаги съм се въздържал да употребявам към религиозните вярвания този род насилие, който се нарича обида“.

„На Жорес всички вярваха. Когато той кажеше: „Аз имам документи“, никой не казваше: „Да ги видим“, защото всички знаеха, че щом това казва Жорес, то е така и трябва да бъде така. Не против истината един противник на Жореса му казва в парламента: „Вие сам сте мнозинство“. Думата на Жорес тежеше със своята истина и той наистина имаше стойността на цяло мнозинство при парламентарните прения.

„Морал, дълг, жертва, светлина, душа, Бог — това е духовната канва, върху която Жорес бродираше великолепно речи — с неподражаемо слово и с написани думи. Хиляди негови слушатели са му били подвластни, готови са били да му дадат душата си. Това е било така, не поради стройната диалектика на углъбената му мисъл, а поради топлотата на човечното му слово, което облъхва и сгрива сърцето, потиква волята за дело към по-добър, по-човечен живот.

„Жорес обичаше родината си. За него родината е живо огледало, гдето всички съвестни могат да се огледат.

„На 31 юли 1914 Париж и светът изтръпнаха в смъртна болка поради убийството на Жорес. През декември 1924 бидоха тържествено пренесени в Пантеона останките на Жореса. Франция и светът се поклониха пред неговата памет и отдадоха на името му заслужена слава. Жорес бе по-

вече от представител на една класа; той символизираше една епоха — раждането на международния мир и социалната правда“.

Жорес имаше и създаваше култ на душата.

Д.

Значение на книгата

(По случай Седмицата на българската книга)

От 17 до 24 т. м. у нас се чествува Седмицата на българската книга.

Нашият народ е трудолюбив и любознателен народ и винаги се е отнасял с голяма любов към книгата, особено — към родната българска книга. Още в зората на своето пробуждане и национално осъзнаване той обикна книгата, защото тя му отвори очите, за да прогледне и види, в мрака на изминалите векове, следите от своето славно историческо минало, зарити в развалини и забрава. Изключително велика роля в това отношение изигра оная малка книжка, наречена „История Славяноболгарская“, излязла в 1762 година от перото на първия народен будител и патриарх на българското възрождане — Паисий Хилендарски.

В начале бе слово... и това слово на вдъхновения хилендарски монах даде обилни плодове. То разпали патриотизма на Котленския свещеник Стойко Владиславов, който в 1765 година направи първия препис на Паисиевата история, тръгна да я разпространява сред българския народ и стана най-ревностен продължител на Паисиевското патриотично, възрожденско дело.

Същият поп Стойко — по-късно епископ Софроний Врачански — вижда, че единственото средство за подобрене положението на българския народ е просветата чрез книгата, писана на говоримия роден български език. И затова се отдава на книжовна дейност, като пише слова, поучения, превежда книги от гръцки език и пр. В 1802 в едно от своите съчинения той пише:

„Книги, братя мои, книги!... Отворете очите и ум ваш, о болгаре, чада моя любезная... Така ли чинат другите язици, що са християни и мудри философи?... я размотрите, о роде болгарски, кой друг язык тако гдулав и неучен, и под иго покорен толкова, и на много язици поработен? Ами защо? Не ли от неучение? Не ли от перадение книжное, и от мудростное невнимание?...”

Съзнавайки ясно, каква огромна роля има да играе книгата за възпитанието и културното издигане на българския народ и каква сила може да му даде тя в борбата му срещу двойното робство, Софроний Врачански състави и сборник от слова и поучения на простонароден и говорим български език, наречен „Кириакодромион, сиреч „Неделник“, известен и под неговото име „Софроние“. Този сборник, издаден в 1806 година в Римник (Румъния), е първата печатна книга на новобългарски език. Излязла от перото на един духовник, тя съдържа поуки и наставления, необходими за ежедневния живот на българина, в духа на онова време. Да стане българинът нов човек, да се прероди нравствено и развие умствено, да преодолее своята изостаналост и догони

другите народи в културно отношение, — ето това е повикът на времето, в което живее и твори Софроний Врачански.

Чувствайки дълга си като апостол на българското възрождане, в предговора на своята книга той пише:

„Дадохме тази книга на стамба, сиреч на печат, да се напечатат хиляди книги. . . Досега, такава книга на български простий язык на свето не е била! Таква книги на простий язык имат и греците и сербите и власите и русите и други вери; токмо нашите бедни болгари не имат таков дар, затова са потемнени сос незнание. Но да се потрудим да извадим тая сега на свето, веднаж да стане начало, и после след нас надеяся много таковии простии книги да испишат“.

С тази книга Софроний Врачански положи основите на новата българска писменост и спомогна да се създаде една езикова традиция, която да предизвика стремеж към обсъждане и оформяване на книжовния ни език чрез влагане на живата народна реч в литературата ни. Като писател и просветител той изхожда от едно основно положение: книжнината е предназначена да служи на духовните потребности на народа и поради това тя трябва да бъде общодостъпна — както по форма, така и по съдържание. Срещу онези, които до това време мислеха, че нашият език е „прост“ и негоден за висока наука, и величаеха гръцкия език, Софроний се знстъпва, с всички си авторитет, като епископ, тъкмо за народния език, за народния говор, за една широка демократизация на книжнината и просветата. Така той подкрепи решително възгледите на Паисий Хилендарски за правото на българския съвременен език и приучва, чрез книгата си, свещеници и учители да пишат на този език, за да бъде изоставен остарелият църковно-славянски, неразбираем за народа език, и да бъде отстранено влиянието на още повече непонятния гръцки език. Това е и най-голямата заслуга на Софроний Врачански.

Делото на Паисий Хилендарски и Софроний Врачански бе последвано от редица писатели-възрожденци и народни будители, които започнаха да пишат и просвещават българския народ на говоримия народен език. С това те продължиха делото на възрождането и дадоха силен тласък на национално-революционните борби на нашия народ за политическото ни освобождение.

* * *

През настоящия месец ние чествувахме 80-годишнината от славното Априлско въстание, което допринесе извънредно много за обявяването на Руско-турската война и освобождението и създаването на новата българска държава. Това не би

могло да се постигне, ако не беше искрата на печатното слово, възпламенена от Паисий Хилендарски, разпалвана от Софроний Врачански, разпространявана от Раковски, Неофит Бозвели, Неофит Рилски, Иларион Макариополски, Каравелов, Ботев, Левски и плеада още пламенни дейци на делото и словото, които отдадоха целия си живот в служба на своето отечество и тласнаха напред историческото развитие на нашия народ.

Днес се навършват 150 години от времето, когато Софроний Врачански отпечата първата книга на новобългарски език и изрече пророческите слова: „...веднаж да стане начало!... И това начало, в наши дни, се разви в такива огромни размери, нашата книга постигна такова широко разпространение, че далеч надмина и най-смелите мечти на този голям възрожденец. Днес в нашата страна няма селище, училище, обществено учреждение или предприятие, където да няма ма-

кар и малка библиотека. Няма частен дом, дори и в най-затътените колиби нейде по Балкана, където да не е проникнало печатното слово, където да няма книги за прочит.

Нашата родна книга отдавна е прехвърлила границите на държавата ни и е проникнала и в най-отдалечените краища на земното кълбо. Чрез нея външният свят се запознава с красотите и богатствата на нашата страна и с постиженията на нашия народ. Чрез творчеството на българските писатели и учени нашият млад и жизнеспособен народ допринася своя ценен дял в общата културна съкровищница на човечеството, работи за изглаждане противоречията между народите и за запазване на мира в света.

Да пребъде делото на българската родна книга и на нейните вдъхновени творци и създатели!

Иото Нитов

КЪМ МИР

Преди няколко дни светът осъмна с една нова победа на делото на мира — решението на правителството на СССР да намали, в продължение на една година, числеността на въоръжените сили на СССР с още 1.200.000 души.

С това решение Съветският съюз дава отново доказателство за своята воля за мир. То говори най-добре, че съветските народи са искрени и верни борци за мир, искрени и верни борци за отслабване на международното напрежение. Като предприема това ново, твърде голямо намаление на числеността на въоръжените сили и въоръженията в страната, Съветското правителство съдействува за практическото осъществяване на програмата за разоръжаването, която се разглежда от ООН.

Решението на Съветското правителство се явява само като нова проява на неговата миролюбива външна политика, която има за основно начало да съдействува на дело за отслабването на международното напрежение и укрепването на доверието в отношенията между държавите, търсейки разрешението на международните спорове по пътя на преговорите и обезпечавайки по този начин общата сигурност и трайния мир.

Това решение ще има твърде важни последици и отражение и в страните на Запада. То ще бъде нов сигнал и нов лозунг за широките народни маси в тези страни в борбата им за мир и разоръжаване.

В последни дни делото на мира отбеляза победа и в Палестина. Главният секретар на ООН, г. Даг Хамершелд, който имаше за задача да отстрани заплахата от война в тази част на света, е успял в своята мисия — той е получил от всички заинтересовани уверението и задължението да не нарушават примирието. Трябва да се счита, че по този начин, въпреки някои противни предвидения и очаквания, мирът и тук ще бъде спасен, благодарение посредничеството на ООН.

Небосклонът прочее се разведрява. Надеждата за мир става все по-осезаема.

Българската православна църква, която, вярна на повелите на Спасителя за мир и любов между люде и народи, е в челните редици на Световното движение за мир, посреща с радост и надежда тези прояви на добра воля в международните отношения, като храни крепката вяра, че в края на краищата свещеното дело на мира ще победи. Да бъде!

Л. Чолаков

Реставрирането на Московския храм св. Василий Блажени

Съветското правителство е извършило реставрирането на Московския храм „Св. Василий Блажени“ — шедьовър на руската архитектура. Храмът „Св. Василий Блажени“ — в древността наричан

Покровски храм — е построен през 1555 при царуването на Иван Грозний. В онова време той е бил най-високата сграда в Москва — седемдесет метра. Красотата на неговите форми и съвърше-

ната хармония на цялото правят от него едно от най-ценните украшения на старата руска архитектура.

Многобройни проучвания са били направени преди започването на реставрирането. Учени са извършили основни изследвания на летописите и ръкописите на епохата, стенната украса от XVI-то и XVII-то столетия, архивите на музеите и библиотеките. Самите работи по реставрирането са били извършени от архитекти и художници-реставратори от специалната архитектурна дирекция при МС на РСФСР.

Реставрирането е имало за цел да възвърне първоначалния вид на храма. Трябвало е най-напред да се поставят наново някои тухли в стени-те. Строителите на храма са употребявали тухли с различни форми, постигайки по този начин най-очудващи ефекти. При реставрирането са били открити някои тайни на зидарите. Така например, за да се проветряват стените, широки два метра, на места в тях са били оставени кухини; също така били са съзидани глечосани делви, които във вътрешните стени, са служили за усилватели

на звука.

Особено трудна е била работата на художници-те-реставратори. Върху повърхност от 8000 кв. м, преди да достигнат до първоначалната живопис, те е трябвало да отмахват, често пъти с помощта на химикали, до седем настилки, поставени една върху друга. Първоначалната живопис е имала само две настилки: бяла и пурпурна. За реставрирането ѝ, фабриката в Ленинград е приготвила минерални бои по специална формула, изработена от химиците.

Минавайки през Червения площад, московчани се възхищават от този перл на старинната архитектура на църквата, чийто централен купол е украсен с позлатени спирали, за възобновяването на които са били необходими 4500 листа злато. А позлатата на всички металически подробности е изисквала 15.000 листа злато.

Реставрирането на външната част на храма е вече привършено; сега се работи върху реставрирането на вътрешността, където цялата стенна живописна мазилка подлежи на реставриране в най-близко бъдеще.

Л. Ч.

Най-голямата свещ

По всичко личеше, че бай Станю изживява последните си дни. Не беше престарил света, както се казва, едва имаше 63 години, но болестта не пита. А колко много му се живееше! Тъкмо се наредиха, изплати стари борчове, даже миналата есен спестиха някой лев от продажба на добитък. Да беше поживял поне още една година, да отиде в града при по-големия си син Никола да види новата му къща. Тъй е то; когато всичко наредих и се поуспокоих, току виждаш край себе си някаква черна сянка те дебне и ти внушава нерадостни предчувствия за нещо страшно, неизбежно. Бай Станю разбра това и мъка сви душата му. Никой не можеше да му помогне. Колко бяга Никола, води го при големи лекари-специалисти. Всички вдигаха рамене, когато насаме Никола ги запитваше за хода на болестта: „Не харчете повече пари“ — бяха последните им думи.

Бай Станю лежеше в спретнато наредена, светла, привеллива стая. Кандилцето непрекъснато гореше на стената и образът на Божията Майка с Младенеца трепкаше в златна светлина. Бай Станю щом останеше сам, все там гледаше, дълбоко замислен. Светлинката на кандилцето примамваше погледа му, правеше го някак спокоен, откъсваше го от всичко и сякаш там имаше малко прозорче, през което душата му гледаше в друг свят — чуден, таинствен, безкраен, вечен.

Унасяше се и в миналото. Колко е скитал и къде не е ходил! Още 15-годишен отива в Русия като градинар. Еднак без малко щял да се удави в река Дон. Ходи и в Америка. Спомняше си как през океана техният параход бе блъскан от ледени блокове, сплътниците на онази ледена планина, която потоци „Титаник“. Тъкмо стигнаха на американския бряг, чуа тревожната новина, че най-големият параход е потопен. Спомни си за войните и всички теглила и пак стигна до леглото. Суетен човешки живот!

Той предчувствуваше, че идва край, но в никой случай не издаваше глас си предчувствия пред своите близки. Все си даваше кураж пред тях, казваше, че е по-добре. А и те криеха от него истината, която лекарите им откриха. Взаимно се лъжеха, водени от онази чиста обич и милост един към друг. Буля Станювица често си поплакваше насаме и дълго след това си плискаше лицето със студена вода, за да не се яви пред съпругата си със зачервени очи.

Бай Станю гледаше с неизмерима любов всички, а най-вече малките внучета, и от всички искаше да му простят. „Дай, Ванко, дай дядо да ти целуне ръчичката, че да му

простиш“ — и целуваше ръчичката на най-малкия.

Една сутрин, три дена преди да умре, повика двамата си сина Никола и Ангела и им каза:

„Трудих се за вас колкото можах. Трудете се и вие. Направете от вашите деца да станат по-големи хора от вас. Най-важното, гледайте да сте във всичко честни. Никого не си служете с лъжа и измама. Аз съм доволен от вас, само едно ме е страх. Обещайте ми, че няма да направите като чичовите си синове — да се съдите за бащино наследство, да се карате, ругаете и кълнете за смях на хората. Ако правите тъй, не идвайте на... — бай Станю не се доизказа — не ми палете свещи. Бог няма да ги приеме. Аз ще се радвам, ако си живеете братски, ако се обичате и си помагате. Тогава и хората ще ви похвалят и с пръст ще ви сочат за пример: вижте децата на Станю Николов, разбраха се братски, без някой да ги усети“.

Никола и Ангел слушаха просълзени бащините съвети. Те му целунаха ръка и обещаха. Сестра им не беше дошла тук — тя бе омъжена в близкото село, но братята щяха да ѝ кажат какво се иска от тях и какво са обещали. Бай Станю се прекръсти с очи обърнати към иконата: „Благодаря ви, деца мои, и Бог да ви помага!“

Това беше неговият завет и благословия. На другия ден прие св. Причастие, а на третия — свърши. Цяло село го изпрати, даже от околните села имаше хора: и цигани и турци. Прекрасен човек беше бай Станю. Много добър, честен, услужлив.

Мина година. Един ден Ангел запрегна конете в каруцата, и с майка си и сестра си идват в града у Никола. Този ден трябваше да делят бащино наследство. Никола и жена му ги посрещнаха много радостни.

Ангел беше унил. Мъчеше се да бъде уж радостен и той като другите, но нещо му тежеше. Ангел се препитаваше досега на село от бащиния имот. А от днес натаък този имот ще бъде разделен. Целият имот едва изхранваше неговото семейство, а сега? Никола е добре, заплата получава, децата му са добре облечени, ще ги изучи, а той какво ще направи от неговите? Никола е весел, весела е и сестра им. „Как да не са весели, когато имот ще вземат и ще бъдат още по-добре — си мисли Ангел — а аз на какво да се радвам и на какво да се надявам?“

Обядваха. Никола виждаше смущението на брата си. След обяда той взема голям лист и започнаха делбата. Нивите бяха разделени според тяхната категория. Ливади, градини, лозе, къща, добитък, инвентар, всекиму се писа

в графата съответният дял. Накрай Никола запита подред всички, съгласни ли са с така направената подялба, намират ли я за законна и справедлива. Всеки каза, че е съгласен, Ангел и той каза, че е съгласен с пресъхнало гърло и език.

— Тогава да отидем при адвокат и в съда, за да се оформи всичко — поде Никола — но преди това аз искам да кажа нещо, аз искам да запалим днес на тати най-голямата свещ. — Всички го загледаха очудено.

— Ангеле! Помниш ли какво ни говори тати в последните си дни? Ние няма да направим като чичовите синове. Но това за мене е малко. Аз на времето учих и дано Бог ме крепи в добро здраве. Ти остана в село да работиш. Ако аз взема днес моя законен дял от имота, ти ще бъдеш не много добре. Над всички закони стои един най-висш Божий закон — любовта, братската любов. В името на тази обич и в памет на добрия ни баща, аз ти оставам всичко, което мене се пада, и след малко, когато излезем от съда, ти ще имаш като твоя собственост и моя дял. Взemi го и работи.

Ангел слушаше, а от очите му неудържимо течеха сълзи. Този неочакван жест дълбоко развълнува неговата

душа. Майка им и сестрата също бършеха очите си. Тогава пък всички взеха да настояват пред Никола, най-много Ангел, да вземе все нещо. „Взemi някоя нива да си спомниш за баща си, когато дойдеш на село“ — казваше майка му.

— Животът е толкова кратък, а пък тати беше толкова добър и толкова го обичах, та и без това ще го помня, — усмихнат отговори Никола.

Последва нова изненада. Сестра им и тя се отказа в полза на Ангела от дяла си в къщата, добитък, инвентар, градините и лозето. Взема само от нивите. Ангел не знаеше как да изрази своята благодарност към Никола и сестра си. Виждаха му се необикновени хора. При това Никола има още големи задължения за новата си къща. Ангел не бе чувал друг някой да се е отказвал от наследство в полза на брата си.

След малко четиримата тръгнаха за съда, обладани от някаква особена радост, от една чиста обич и доволство, сякаш виждаха как бай Станю им се радва от небето, защото наистина те днес му запалиха „най-голямата“ свещ.

Прот. Иван ЦАНЕВ

След дъжд

Над моите родни полета, далеко,
Бог щедро изсипа дъжда,
а сякаш от жертвена клада полека
извива се пара в ръжта.

Наливат се класове плодни и едри,
житата превли са клас,
а колко полята са свежи и ведри
и свода небесен над нас!

О, колко надежди в сърцето се раждат
на Мизия в плодната степ;
че тая година ще бъде обилна
със грозде, със радост и хляб!

Провиква се някой високо, лъчисти
в колвози водите блестят,
на Бога от дарите топли и чисти
изсипани в селския път!

Над нивите носи се топлата влага,
аз тихо молитва мълвя:
Ти, Боже, ме гледаш с усмивката блага,
веред нивите житни вървя.

Свещеник Илия НИЧЕВ

ИЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

СОФИЙСКА ЕПАРХИЯ. ВЕЛИКДЕНСКА СРЕЩА. СЪСЛУЖЕНИЕ В СВОГЕНСКИ РАЙОН. — Православните християни от гара Своге, в желанието си да почувствуват по-силно и по-тържествено празника на християнската победа — Възкресение Христово — решиха да устроят помежду си великденска братска среща. На втория ден на Възкресение Христово (7 май), след св. Божествена литургия, енорийският свещеник Михаил п. Иванов отслужи пасхален водосвет, след което бе изнесен религиозно-литературна забава с подобрани великденски и гергьовски стихотворения. Прочетено беше Пасхалното послание на Св. Синод на ВПЦ, след което единодушно беше прието да се изпрати телеграма, като се честитят светлите възкресенски празници на Негово Светейшество патриарх Кирил — Кириарха на Софийска епархия. Енорийският свещеник говори за значението на празника Възкресение Христово. Всред празнично настроение беше сложена обща братска трапеза, която премина в дух на пасхална радост.

За отбелязване е, че при храма в Своге е сформиран вече дамски братствен хор, който редовно пее на св. Литургия и с това църковното богослужение привлича повече богомолци. Хорът по време на страстната седмица участвуваше редовно в богослужението, а младият семинарист, Иван Елисеев Гецов, изнесе хубави проповеди.

В изпълнение на синодалните и епархийски нареждания, свещенослужителите от Свогенски район усърдно се подготвиха и отслужиха през Св. Четиридесетница братски съслужения по енорийите.

На 28 март т. г. се състоя съслужение на гара Своге, на 4 април — в с. Редина, на 18 април — в с. Лакатник. Присъствуваха поканените свещеници, като бяха произнесени хубави проповеди. Службите бяха добре посетени и проведени, като указваха благоприятно религиозно въздействие. Такива съслужения бяха проведени още в селата Искрец, Батулия, Церово и др. — **Ив.**

БЕСЕДИ в гр. СТАРА ЗАГОРА. — В изпълнение програмата от просветно-инструктивната конференция с архиерейските наместници и епархийските съветници, която Негово Високопреосвещенство св. Старозагорският митрополит Климент свика в началото на тая година в престолния си град, беше поставена и задачата от страна на св. Митрополия да бъдат поканени за сказници в епархията и духовни лица отвън.

Покрай водените катехизически беседи в делнични дни по установената от Св. Синод програма в Стара Загора, останалите градове и селища в епархията, несъмнено целта на изнасяните сказки на свободни теми в неделен ден от поканени лица отвън е „да се утешим взаимно чрез общата вяра“ (Римл. 1:12), та чрез тая утеха да се внесе повече духовен плам и порив в сърцето на верните.

Изнесените досега три сказки в Стара Загора с благословието на Епархийския архиерей от архимандрит Методий, архимандрит Стефан и архимандрит Говазд влаха наистина сила Божия в сърцата на християните, укрепнаха надеждата им и вдъхнаха духовен порив за по-ревностно служене на делото Божие.

На 24 февруари — неделя на митаря и фарисея — отслужи в храма „Св. Николай“ в града ни св. Литургия Високопреподобният о. Методий, протосингел на св. Сливенска митрополия, ведно с о. Панкратий, протосингел на св. Старозагорска митрополия, и част от градския клир. В края гостът произнесе слово за неделята. Същият ден на 4 часа сл. обяд в катедралния храм „Св. великомъченик Димитрий“ о. архимандритът изнесе сценка на тема: „Най-голямата добродетел“.

На 4 март гост на епархийската ни църква беше Високопреподобният архимандрит Стефан, главен редактор на „Църковен вестник“. Същият служи в неделя на блудния син св. Литургия в храма „Св. Троица“, ведно с о. Панкратия и част от градското духовенство. Същият ден на 4 часа след обяд в храма „Св. Богородица“ о. архимандрит Стефан говори на тема: „Духът на християнството“.

На 11 март — в храма „Св. великомъченик Димитрий“ — служи Негово Високопреподобие архимандрит Горазд, ведно с Всепреподобните иеромонаси Синесий, протосингел на св. Неврокопска митрополия, и Панкратий, протосингел на св. Старозагорска митрополия, и част от градския клир. В края о. Горазд произнесе слово по текста на св. литургийно евангелие. След обяд на 4 часа Високопреподобният архимандрит изнесе сценка в храма „Св. Николай“ на тема: „Любовта от кръста“.

Храмове при службите и оказките и на тримата достъпни гости-беседници бяха пълни с богомолен народ.

Братствените дамски хорове при съответните църкви при всяка сценка в началото изпълняваха кратка концертна програма. — Прот. А. Дандов.

КНИЖНИЦА

„ПРАВОСЛАВНА ХРИСТИАНСКА ЕТИКА“

Наскоро излезе от печат като издание на Синодалното издателство книгата „Православна християнска етика“ от Сливенския митрополит Никодим, свещеноиконом Цветко Попхристов и д-р Ив. Г. Панчовски. Тя обхваща 328 страници и струва 49.30 лв.

Излизането на този труд трябва да смятаме от всяко гледище радостно събитие в нашия църковен живот. Това е първият български учебник по християнска етика. Християнска етика в Духовната семинария е била изучавана по преведения от Сливенския митрополит Гервасий официален учебник на Руския св. синод и по преведения от Р. Каролов учебник на проф. Олеснишки, но те много отдавна са изчерпани и вече цели десетилетия обучението по Нравствено богословие се водеше по записки. Новият учебник, с други думи, задоволява крещяща учебна нужда при обучението в Духовната семинария, по чиято програма приблизително е написан. От друга страна той отговаря на много по-широката църковна нужда да се даде пособие по православна християнска етика в ръцете на българските енорийски свещеници. При общата жажда за духовна книжница и особено при подчертаната в днешно време изключителна актуалност именно на етичните проблеми, трудът на тримата уважаеми автори — представящи така прекрасно в съавторство епископата, свещенството и миряните — ще има да изиграе най-благоприятна църковно-просветна роля. Всеки параграф от него по своята същност е готова проповед, стига да му се даде съответната омилетична форма. Така всеки свещеник ще има в ръцете си развит материал за десетки проповеди и то засягащи теми най-съществени за всеки християнин.

На трето място новият труд ще бъде необходимо и полезно четиво за самообразованието на всеки интелигентен православен българин, който иска да знае какво е християнското учение по сложните етични проблеми. Така трудът — без да е подчертано полемичен срещу когото и да било — ще му помогне да се ориентира сред многообразието от най-противоречиви етични схващания и да отстоява успешно своята православно-християнска нравственост и вяра. Толкова повече че и самата разработка на въпросите не е обикновена средношколско-учебникар-

СЛИВЕНСКА ЕПАРХИЯ. ВЕЛИКДЕНСКО ТЪРЖЕСТВО. — Вярващият човек най-пълноценно изразява и изживява ближността в сърцето му духовна радост чрез хвалебни и благодарствени песни към Бога. Затова и ап. Иаков повелява: „Весел ли е някой, нека пее псалми“ (5:13).

И тая година енорийските свещеници, православното братство и християните при храма „Св. Иоан Рилски“, гр. Бургас, се събраха на втория ден на Великден и проведоха духовно литературно-музикално тържество.

Най-голям дял в изнасянето на музикалната част имаше наскоро основаният дамски хор при храма, под диригентството на свещ. Христо Петков. Хорът откри тържеството с „Христос воскресел“, и изпя „Ангел вопиаше“, от Макаров, „Отче наш“, от Римски-Корсаков, концертите: „Бог богов“ и „Да воскреснет Бог“, от Бортиянски, няколко дуети, триа и др. Всички останаха възхитени от вещото изпълнение на изнесеното и поздравиха о. диригента с големите постижения на новия хор.

В музикалната част взеха участие и всички присъстващи с изпълването на няколко религиозни песни.

В литературната част на тържеството, председателят на православно братство, свещ. П. Памуков, изнесе кратко слово за случая. Бяха рецитирани от деца на братствени сестри редица великденски стихотворения от видни наши поети. Беше прочетен и един великденски разказ.

На края бяха раздадени от свещениците червени яйца на всички присъстващи. Особено радостни бяха децата. Всички освежени и доволни напуснаха Божиия храм. — Християни.

ска, а е по-скоро академично-задълбочена и компетентна.

Ние най-горещо препоръчваме новия труд особено на отците свещеници и смятаме, че той не трябва да липсува в никоя църковна библиотека и в частната библиотека на никой интелигентен православен българин. Цената му, която е висока поради ограниченния брой, в който е издаден, не е от най-достъпните за нашите читатели, но затова пък характерът му и значението му са такива, че заслужава да се направи всяка жертва, за да се притежава.

Д-р Дим. Пенев

ГОДИШНИК НА ДУХОВНАТА АКАДЕМИЯ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“, Т. IV (XXX), ГОД. 1954—1955, СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО, СОФИЯ, 1955 (СТР. 508), ЦЕНА 129.43 ЛВ.

Благодарение отеческите грижи на Св. Синод, усърдието на редакционната професорска колегия и съдействието на Синодалното издателство, наскоро излезе от печат новият Годишник на Духовната академия. Поместените в него студии на преподавателите са подредени по реда на предаването им за печат, а именно: 1. † Макарополският епископ Николай (Кожухаров). — Св. Евхаристия като жертвоприношение (стр. стр. 1—18); 2. Доц. д-р Иван Г. Панчовски. — Обезценява ли християнството тукашния свят и живот (Опит за разрешаване на антиномията: религиозен трансцендентизъм — етически иманентизъм) (стр. стр. 19—68); 3. Проф. Боля Н. Пиперов. — Един древен ръкопис на книгата прор. Исаия (продължение) (стр. стр. 69—93); 4. Проф. Иван С. Марковски. — Дванадесетте пророци (продължение) (стр. стр. 95—123); 5. Проф. прот. Христо Димитров. — Самообразованието на душепастиря (Необходимост, средства и системи за проверка) (стр. стр. 125—147); 6. Ст. преподав. д-р Димитър Пенев. — Ф. А. Голубински (стр. стр. 149—190); 7. Доц. д-р Тодор п. Тодоров. — Жива проповед (стр. стр. 191—215); 8. Прот. Иван Снегаров. — Старобългарският разказ „Чудо на св. Георги с българина“ като исторически извор (стр. стр. 217—241); 9. Проф. Борис Маринов и добров. асист. Александър Величков. — Наръчник на апологета (стр. стр. 243—337); 10. Проф. д-р Илия К. Цоневски. — Социалните възгледи

на св. св. отци: IV. Св. Амвросий Медиолански и блаж. Августин (стр. стр. 339—383); 11. Проф. протопр. д-р Стефан Панков. — Християнското всеединство като проблема в православното богословие (стр. стр. 385—427) и 12. Проф. прот. Иван Гошев. — Заветът на св. Иван Рилски в светлината на старобългарското и на византийското литературно предание от IX—XIV век (стр. стр. 429—508). Ограниченият размер на страниците за годишника (по 25—30 страници на преподавател) налага сътрудниците на това научно издание на Духовната академия да си заемат един друг страници, за да могат работите им да излязат в по-цялостен, завършен вид. По тази причина някои от преподавателите не са печатали статии в този годишник.

* * *

Просветеният обективен читател и добър църковник, с особено доволство ще проучи трудовете на уважаемите отци и господа преподаватели, поместени в новия годишник на Духовната академия. В тях той ще съзре дълбочени, строго научни, но достъпни и за широк кръг читатели, изследвания по актуални проблеми, чието разрешение ползува както самата богословска наука, така и св. ни Църква, подпомагайки духовния растеж на нейните чедра.

Челно място в годишника заема студията на Преосвещения ректор на академията, Макариополски епископ Николай. Авторът изтъква, че „св. Евхаристия, според православното разбиране, е жертвоприношение. — Идеята за жертва лежи в основата на св. Евхаристия“. Това разбиране се основава върху словата на Христа Спасителя, изречени при учредяването на св. таинство Евхаристия (1 Кор. 11:24; Мат. 26:26—28) и върху множество древни литургически паметници и свидетелства на светите отци и учители на Църквата („Дидахията“, посланието на св. Игнатий Богоносец, съчиненията на св. Иустин Философ, св. Иринеи Лионски, Иполит Римски, св. Кирилий Картагенски, апостолските постановления, вероопределения на всел. събори и др.). То е отразено още в чиновете на св. Литургия според св. Иакова брата Господен, св. Василий Велики и св. Иоана Златоуста, в молитвата след Великия вход и др. Авторът се спира върху мненията на редица богослови относно произхода и характера на св. Евхаристия. Той разглежда критично схващанията на римокатолици и протестанти по въпроса за жертвения характер на св. Евхаристия, като след това изяснява и православното разбиране по въпроса. На края, Преосвещеният епископ заключава: „Св. Евхаристия е жертвоприношение, при което се принася Богу безкръвна жертва в спомен на едната, някога принесена на Голгота за греховете на целия човешки род, изкушителя Христова кръвна жертва. Св. Евхаристия е същевременно и благодарствена и хвалебна жертва. Св. Евхаристията най-сетне е и таинство и тъкмо поради това евхаристийните жертвени приношения — хлябът и виното — се претворяват в истинско тяло и кръв Христови. Тъкмо по силата на това и Голготската жертва, без самата тя да се повтари и следователно без Христос втори път да умира (Римл. 6:9), става настояща, получава реалност“.

Доцентът при катедрата по Нравствено богословие д-р Иван Панчовски, както сам посочва в подзаглавието на своята студия, си поставя за цел разрастването на антиномията: религиозен трансцендентизъм — етически иманентизъм. Някои мислители, като се основават на религиозния възглед за съвършения отвъден мир, за който се готви и към който се стреми вярващият християнин, твърдят, че религията застъпва краен трансцендентизъм, т. е., че тя откъсва човека от тукашната действителност, обезценява този свят и живот и ценя само отвъдния свят и живот. За изясняване на тази проблема д-р Панчовски се спира на редица интересни въпроси: Религията като взаимоотношение между тукашното и отвъдното, християнският възглед за света и за културната работа, християнският възглед за вечния живот и за отношението на последния към земния живот и др. Авторът изяснява, че „религията чрез вярата в отвъдния свят и живот не обезценява този свят и живот, а придъва вечна валидност и безусловно значение на неговите витални, социални, културни и нравствени ценности“. Противоположен на религиозния трансцендентизъм е крайният иманентизъм, според който „съществува само тукашната сетивно възприемана и опитно познаваема действителност и следователно ценна е само работата за запазване и подобряване на земния живот“. Д-р Панчовски подлага на критика „първата антиномия между религия и етика“ на съвременния германски

философ Н. Хартман, привежда „теоретико-познавателни възражения против етически иманентизъм“ и изяснява въпроса за „религиозната основаност и насоченост на нравствеността“. — Той смята, че „цялата етическа действителност, всички нравствени ценности, всички добродетели носят в себе си религиозни моменти, свързани са с най-висшата религиозна ценност — светостта — и насочват към Бога. Християнската религия учи за творческо единство между имаментно и трансцендентно, за хармония между тукашния и отвъдния живот, за безусловна ценност и вечна значимост на нравствената борба и на културната работа“. Религия и нравственост взаимно се проникват и обуславят. Те са два стъпна на един и същ корен. „Християнството не отрича тукашното, земното, временното и човешкото, а го утвърждава, просветлява, преобразява и осветява“.

Следващата статия в годишника е на евреиста Боян Пиперов, професор при катедрата по Св. Писание на Ветхия завет. Тя е продължение от т. III (XXIX) на Годишника на Духовната академия за 1953—1954, където авторът дава интересни предварителни сведения за новооткритите ръкописи на книгата на прор. Исаия и изследва ръкописа от манастира св. Марко в Иерусалим, правейки критичен паралел между сегашния масоретски текст и вътрешния древен ръкопис. Този паралел обхваща първите 16 гл. от книгата на прор. Исаия. В новата си студия проф. Пиперов дава някои уводни бележки, след които продължава да прави поменатия паралел (от 17—65 гл.). Авторът завършва труда си със съответни изводи. Студията на проф. Пиперов има чисто изследователски характер. За да се оцени голямото значение, което имат за библейската критика откритите (през 1947—1952) ръкописи (с текста на книгата на прор. Исаия и др.), трябва да се прочетат статиите на г. Б. Пиперова, поместени в ГДА, т. II—V, а така също статията му: „За новооткритите библейски ръкописи“, в „Нар. пастир“, бр. 28/1951.

Интересно е изследването на проф. Иван Марковски, титуляр на катедрата по Св. Писание на Ветхия завет. И то е продължение от поместената в ГДА, т. III, студия на г. професора (под същото заглавие). В първата си статия авторът прави обща характеристика и говори за основните идеи в творчеството на 12-те пророци, а след това разглежда книгата на прор. Осия, прор. Исаи и доста подробно — прор. Амос. В новия годишник той пише върху книгата на прор. Авдий и подробно — върху прор. Иона.

Пасторологът проф. прот. Христо Димитров разглежда един актуален въпрос в живота на родната ни Църква: как нашето свещенство може да разшири, задълбочи и пригоди своята подготовка, „за да отговори по-добре на високото си призвание и сложни задачи в живота“. Авторът убедително пише за необходимостта и значението от самообразование на душепастира (след завършване на училищното образование). Той сочи пречките, средствата и различните системи за проверка при самообразованието на душепастира. Безспорно, това изследване ще ползува твърде много нашето свещенство и св. ни Църква.

Ст. преподавател по философските предмети, д-р Димитър Пенев, пише за основателя на руската теистическа философия, проф. прот. Феодор Александрович Голубински (1797—1854), професор от Московската дух. академия. Авторът дава очерк за личността и мирогледа на този виден представител на руската философска мисъл, името и делото на когото са почти неизвестни на нашата църковна общественост, а тя би могла полезно да се учи от философията на Голубински. След „биографическите и библиографическите сведения“, д-р Пенев разглежда възгледите на Голубински относно произхода, предмета и задачата на философията, същността и значението на метафизиката, онтологията, естественото богословие, психологията и космологията. Авторът завършва своето изследване върху теистическата философия на Голубински с пожелание, щото нашето духовенство да се учи от тази философия и „да намира правилния път за всяждане в оред обществото идеи като тези на Голубински, а нашата общественост — все повече да ги търси“.

Актуален въпрос: „Жива проповед“ разглежда доц. по Омилетика д-р Тодор П. Тодоров. Той справедливо забелязва, че „от това, дали се изнася от църковния амвон жива проповед, зависи до голяма степен жизнеспособността на Църквата“. „Църквата живее благодатно във и чрез Словото Божие, което се изучава и проповядва“. По думите на св. ап. Павла, това слово е „живо и действено и по-остро от всеки двусторъчен меч“ (Евр. 4:12); то е „духовен меч“, който прониква дълбоко в душите, просветява ги с божествените истини и ги превръща в живи храмове на

Бога (Ефес. 6:17; 1 Сол. 2:13). Проповедта трябва да бъде жива; да бъде изява на живот в Бога; сам Христос да бъде живият говорител чрез устата на проповедника. Тази проповед е не само жива, но и животворна. В нея и посредством нея живеят и действуват и Бог, и проповедникът, и Църквата, като богочовешки организъм, и слушателите, като нейни живи членове. Ревностният проповедник „живее в своите проповеди като жив орган на Бога, Христа, Който говори и действува просветително и спасително посредством него“. Всички елементи на живата проповед са живи: и съдържание, и форма, и стил. „Живата проповед е възможна в жива Църква“. На последната пък е свойствен мъдра и здрава проповедническа организация.

Титулярът на катедрата по Църковна история, **акад. проф. Иван Снегаров**, пише интересно изследване върху един ценен извор за нашата история (Този труд на проф. Снегаров ще разгледаме отделно в един от следващите броеве на ЦВ). Авторът дава сведения за двата руски преписа (от XIV и XVII вв) на старобългарския разказ „Чудо на св. Георги с българина“ и открития преди няколко години старобългарски препис сръбска редакция на този паметник. След това той прави оценка на „разказа“ като исторически извор, публикува текста на новооткрития старобългарски препис сръбска редакция и прави паралел (сравнителен преглед) между него и поменатите руски преписи. Студията съдържа 7 клишета (фотокопия) с текста на старобългарския препис.

Проф. Борис Маринов, титуляр на катедрата по Християнска апологетика, и неговият доброволен асистент **Александър Величков**, публикуват в новия годишник полезен за читателите труд: „Наръчник на апологета“ (книга първа). Тя съдържа шест отдела: I. Религията; II. Бог; III. Молитвата; IV. Библията; V. Чудесата и VI. Исус Христос. От всеки отдел са дадени по няколко теми, напр.: „За произхода на религията“; „За всеобщността на религията“; „За ценността и значението на религията“; „Какво означават имената „Бог“ и „Господ““; „Най-чести „разумни“ основания срещу Божие съществуване“; „Силата на молитвата“; „Велики люде и молитвата“; „За влиянието и значението на Библията“; „Възможни ли са чудесата“; „Живял ли е Исус Христос“ и др. С течение на време, когато излязат и другите „книги“ на „Наръчника“, той ще добие характер на „пълнен апологетически справочник и ръководител по основните въпроси на вярата, с оглед възраженията срещу тях“. „Наръчникът на апологета“ е предназначен преди всичко за студентите-богослови, но той е ценна книга, която ще ползува и семинаристите, и свещениците, и изобщо — всички християни, които трябва да знаят „твърдата основа“ на своята вяра (Лук. 1:4).

Проф. д-р Илия Цоневски, патролог, публикува четвърта по ред студия от добре подбраната актуална тема: „Социалните възгледи на св. св. отци“. В този си труд авторът разглежда социалните възгледи на св. Амвросий Медиолански и блаж. Августин. В увода той дава обща характеристика за епохата, в която са живели и творили двамата църковни учители, а така също — необходимите сведения за техния живот и дейност. След това авторът се спира върху възгледите на поменатите църковни учители относно богатството и бедността, отношението им към

лихварството, високата им оценка за труда. Г. проф. Цоневски използва за написване на своята студия съчиненията на двамата църковни отци в оригинал (по Мин — Патрол, лат.).

Известният учен-канонист — титуляр на катедрата по Църковно право — **акад. прот. протопр. д-р Ст. Цанков** пише по един особено важен и интересен, но твърде труден както за теоретическо изясняване, така и за практическо приложение, въпрос: **Християнското всеединство**. Авторът посвещава труда си „на светлата памет на Николай Н. Глумбовски“. В този годишник се съдържа част първа от поменатата студия на отец професора — „Общ поглед“ върху проблемата. Тук се разглеждат въпросите: I. Библейска основа за единството на Църквата; II. Трагедия на раздялата; III. Догма и разделение и IV. Същината на Църквата и движението за общо християнско и църковно единство. Проф. протопр. Цанков се задълбочава в търсене на истинските причини за смутовите и разделенията в Църквата и проследява (накратко, със съответна оценка) движението за църковно единство и всецърковно сътрудничество (особено в по-ново време — между Православния изток, старокатолицизма и англиканството). Авторът прави дълбок анализ на изброените по-горе въпроси, като им дава смело и приемливо разрешение, в духа на което при всяка мнения и на редица видни православни богослови и мислители. Читателите ще очакват с интерес да прочетат и продължението (завършъка?) на тази студия.

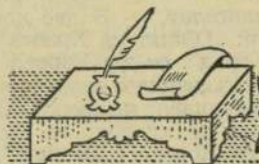
Акад. проф. Ив. Гошев в своята студия защитава автентичността на „Завета“ на великия рилски пустиник-желез. Той разглежда обнаруженията (1917) от проф. Йордан Иванов текст на „Завета“, прави паралел (критични съпоставки и бележки), като посочва отклонения в текста у Неофита Рилски и „игуменския препис“; изправи някои прешки и посочва всички библейски и други цитати в „Завета“. Авторът съпоставя „Завета“ на св. Иван Рилски със старобългарския паренесис на св. Ефрем Сирий, със старобългарския глаголически молитвослов и „завета“ на препод. Теодор Студит; говори за отражението на „Завета“ в словото на пресв. Козма срещу еретиците — в литургическите и други наши писмени паметници от XII—XIV вв. На края той дава заключителни бележки и утвърждава, че „Заветът“ на св. Иван Рилски е автентичен паметник, появил се в X в. — преди падането на Първото българско царство.

* * *

Новият годишник на Духовната академия е ценен принос в съкровищницата на нашата богословско-църковна книжнина; ярко свидетелство за творческия възход на православната богословска мисъл. Поместените в годишника студии са необходими помагала за всеки наш духовник и богослов. Те ще бъдат полезно четиво за всеки християнин. Но за да могат нашите издания да достигнат до широк кръг читатели и да ползуват св. ни Църква, трябва да положим грижи за тяхното популяризиране и пласиране, като се потърсят възможности и за поевтиняването им.

Годишникът, както и отделни отпечатъци от него, се доставят от Синодалната книжарница, пл. Ленин, 19, гр. София.

Тодор Събев

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Патриарх Московски
и на цяла Русия

До Негово Светейшество,
Светейшия Кирил, Патриарх на Българската
православна църква.

Ваше Светейшество, възлюбени в Господа Светейши Владико,

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Благоволете да приемете от мене радостно приветствие и целование в Господа възкръснал заради нашето блажено възкресение.

Пасхални приветствия. — Между Негово Светейшество Московския и на цяла Русия патриарх Алексей и Негово Светейшество патриарх Кирил, по случай светлото Възкресение Христово, са били разменени следните приветствени послания:

Моля Възкръсналия Господ да се приближава всякога към нас със Своята благодат като Източник на светлина и живот и да осветява със сиянието на Своята истина непрестанно нашия разум и да съгръбва с пламъка на Своята любов нашите сърца, та и в нас и в поверения ни вярващ народ да се разпространява и пребъдва чистата вяра и любовта и духовната радост в Господа.

Господ да дарува на Ваше възлюблено Светейшество още много години да възвестявате Неговата слава и слава на Неговото възкресение и да разпространявате Неговия живот за благо на великата Църква и на Вашия народ.

На Ваше възлюблено Светейшество предан в Господа,
АЛЕКСИЙ

Патриарх Московски и на цяла Русия

До Негово Светейшество

Светейшия Алексий, патриарх Московски
и на цяла Русия.

Ваше Светейшество,

Чувствуваме радостен дълг да ви поздравим с празника на празниците и да споделим с вас възбуждащите ни мисли по случай тържеството на Христовото възкресение от мъртвите.

С пълно основание св. Православна църква нарича Пасхата Господня „дар на празниците“. Светлото събитие, чествувано в тоя ден, отключи изворите на радостта! Възкръсналият Христос, Началникът на живота (Деян. 3:15), победи смъртта.

Той каза на мироносците: „Радвайте се“ (Мат. 28:9) и на апостолите: „Мир вам!“ (Иоан. 20:19).

Оттогава колко радост залива душите на вярващите! И колко мир изпълва сърцата на обичащите Господа!

Христовото възкресение е за нас най-светлият залог за тържеството на доброто над злото.

С тая вяра ние се надяваме, че възкръсналият Христос, завещал „мир“ на Своите ученици, ще омири света, за да възсия в него човешката, правдата, взаимното доверие и братското зачитане между народите.

Като ви прегръщаме с обич в Господа, ние почитателно ви поздравяваме от името на Св. Синод и от свое име със светлата Пасха Господня и пожелаваме на Ваше Светейшество, на священата ваша иерархия и на повереното ви паство мир и радост в Господа за доброто на св. ви Църква и за преуспяването на вашата велика родина.

Председател на Св. Синод:

КИРИЛ

Патриарх български

Негово Светейшество патриарх Кирил е изпратил пасхални приветствия до предстоятелите и на всички други православни църкви, от които също така е бил поздравен по случай Възкресение Христово. Негово Светейшество е бил поздравен и от много други архиереи, общественици и почитатели у нас и в чужбина.

Скромно църковно тържество в параклиса „Св. цар Борис“ при Св. Синод. — На 15 май т. г. по случай храмовия празник на параклиса се отслужи св. Литургия от Драговитийския епископ Харитон в съслужение с архимандритите Максима и Горазда и свещеноикономите Никола Ничев и Василий Попангелов. Присъствуваха всички служачи. На края Преосвещений епископ Харитон поздравя богомолците с празника и произнесе хубаво слово. Изпя се многолетствие за Негово Светейшество Българския патриарх Кирил и Св. Синод и за благочестивия православен български народ.

Концерт на хора на ДА „Св. Климент Охридски“. — На 27 май т. г., 19 часа, в салона на св. Софийска митрополния, хорът на Духовната академия, под диригентството на отец Константин, ще изнесе голям духовен концерт. В програмата: Виноградов, Бортиянски, Архангелски, Ба-

ликирев, Соколов, Свещников, Глюк, Абт, Вебер, Зилхер, Букурещлиев, Г. Спасов, Хр. Манолов, П. Динев.

Скърбни вест. — На 24 април т. г. се престава скоропостижно о Господе софийският свещеник Асен Попмихайлов, служащ при храма „Св. Андрей Първозвани“, на 52-годишна възраст.

Покойният със своя благ характер и добродушие остави сред енорияшите си име на добър и отзивчив човек и свещеник. Опелото му се извърши в същия храм от Левкийския епископ Партевий и много свещеници при претъпнен с почитатели на покойния храм. Бог да го прости!

— Починала е на 17 май т. г. презвитера Рада Попатанасова Чолакова, родом от гр. Стара Загора, на 75-годишна възраст. Погребението на покойницата е било извършено на 18 с. м. в храма „Св. Параскева“ от цялото духовенство при църквата начело с председателя ставрофорния свещеноиконом Борис Попатанасов. Бог да я прости!

Обявление. — Църковното настоятелство при храма „Св. Троица“, в гр. Толбухин, обявява, че търси ежедневен певец, който същевременно ще изпълнява архивар-регистраторската служба при Толбухинското архиерейско наместничество. Заплата и възнаграждение от треби около 700 лева месечно. — От църковното настоятелство.

ВЪЗНИКЛИ НОВИНИ

Англиканска делегация в Москва. — Определено е, през м. юли т. г. Англиканската църква да изпрати в СССР делегация за една англиканско-православна богословска конференция, подобна на конференцията, станала през 1955 година в Англия („Ла Ви протестант“, № 16, 20 април 1956).

Израел. Четвърта конференция за библейски проучвания. — През м. април т. г. се е състояла в Иерусалим четвъртата конференция за библейски проучвания, свикана от Професорския съюз в Израел и от Израелското дружество за библейски проучвания. На тази конференция са взели участие повече от 2500 души и са били прочетени 40 доклада от учени и професори върху различните исторически страни на Библията и върху текста на различни книги от Ветхия завет.

Всички библейски проучвания се отнасят само до Ветхия завет. Самото правителство насърчава изучаването на Ветхия завет в училищата. Значителна част от радиопредаванията са посветени на въпроси, засягащи Библията, особено в предаванията, предназначени за младежта (пак там, № 18, 4 май 1956).

Чехословакия. Реформа на религиозното образование. — Секцията по религиозното образование на Словашката лютеранска църква е установила нов план за религиозно възпитание и образование в училищата. Новата програма включва изучаване на Библията, катихизиса на Лютера, историята на Църквата, протестантското учение и етика, литургията на Словашката евангелистка църква (пак там).

Ислямът и св. Евангелие. — В две нови книги, които автори са мюсюлмани: „Геният на Христа“, от Махмуд ел Агад, и „Преховният град“, от д-р Карвел Юсеин, авторите подкрепят своите изложения с евангелски текстове, чиято автентичност те защитават пламенно. Досега, когато се е случвало мюсюлмани да говорят за Христа, те са правили това по данни на Корана („Диманш“, Монс, Белгия, № 19, 6 май 1956).

Нова енциклопедия. — Под ръководството на големия француски писател и историк г. Даниел-Ролс, от Француската академия, книгоиздателската къща Артем Фаяр ще сложи в скоро време под печат книгата „Католическа енциклопедия на XX-я век“. Енциклопедията ще обема 150 тома, като всеки месец ще излизат по два тома. Печатането на енциклопедията ще продължи близо седем години (пак там).

Петстотингодишнината от реабилитирането на Жана д'Арк (1456 година, двадесет и пет години след осъждането ѝ като еретичка и изгарянето ѝ жива на площада на Стария пазар в Руан) ще бъде тържествено чествувана тази година на 24 и 25 юни в Руан. Ще присъствуват лично председателят на Француската република и француските кардинали и епископи (пак там).